چگونه نظرات رهبری را بدست آوریم؟

قصد داریم مهمترین نکات و اصولی که رهبر انقلاب آیت ا خامنه ای پیرامون وحدت اسلامی مطرح کرده اند را خدمت شما تقدیم کنیم. اصولی کارآمد و مفید که رعایت آن در ارتباطات اجتماعی با دیگر برادران دینی، میتواند ما را به سمت همزیستی اجتماعی و همکاری مشترک در راستای اهداف متعالی سوق بدهد. قبل از طرح و تبیین این اصول، لازم است نکاتی کاربردی که در شیوه فهم و تحلیل سخنان رهبری، نقش موثری دارند را بیان کنیم.

1- چرا اندیشه رهبری در مساله وحدت را باید پیگیری کرد ؟

وحدت اسلامی به معنای برادری دینی و همزیستی اجتماعی بین باورمندان آیین های مختلف جامعه، یک اصل قرآنی[1] مورد تمسک اهل بیت (س) است که عالمان دین نیز بر ضرورت ترویج و عمل به آن کنشگری های قابل توجهی داشته اند. اینکه سراغ اندیشه برخی افراد خاص برای بررسی دیدگاه های آنها درخصوص

مساله وحدت اسلامی می رویم نه برای تایید صحت و سقم آن اصل است بلکه، در راستای تبیین بیشتر آن مساله مبتنی برتجربیات آن فرد خاص و تعمیق علمی و طرح زوایای جدیدی است که تابحال مورد غفلت بوده و یا اینکه کمتر به آن پرداخته شده است.

فارغ از این مطالب، رهبر معظم انقلاب به دلیل قرار گرفتن در جایگاه رهبری نظام مقدس اسلامی و هم چنین دارا بودن شان فقیه انقلابی و اندیشمند اجتماعی، میتوانند ممتاز از طیف زیادی از علمای معاصر و حتی پیشین، نکات و ایده های جدی و عملیاتی تر را در حوزه وحدت اسلامی مطرح کنند که این نکات در خیلی از موارد میتواند به عنوان سرخط اصلی اقدامات فعالین مردمی و نهادهای حکومتی قرار بگیرد.

2- چگونه نظر رهبر انقلاب در خصوص وحدت اسلامی را به دست آوریم ؟

1) برای بدست آوردن دیدگاه های یک متفکر میتوان به منابع زیر مراجعه کرد :

- بیانات صریح و تالیفات موجود از آن شخصیت

- سیره فردی و سلوک اجتماعی آن متفکر

- خاطرات و نقل قول های دیگران در خصوص نظرات و رفتارهای شخص مورد نظر

هر سه منبع میتواند به ما در فهم نگاه های رهبری کمک کند. اما آنچه که در بین این منابع دارای ارزش بیشتری است ابتدائا، بیانات و تالیفات معظم له و سپس سیر و سلوک اجتماعی و خاطرات دیگران است.

2) در مواجهه با منابع ذکر شده نیز باید نکات زیر را مورد توجه و دقت قرار بدهیم :

- از تحمیل کردن پیش فرض ها و ذهنیت هایمان بر متن بیانات و تالیفات خودداری کنیم. خیلی اوقات افراد دنبال تایید ذهنیت خودشان از سخنان رهبری هستند. لازم است ابتدائا آنچه که از رهبری موجود است را مطالعه کرده تا به یک چارچوب منسجم و منظم از ایده و نظریات رهبری در وحدت برسیم و سپس ذهنیت خود را با آنچه که بدست آمده ارائه داده و بررسی کنیم تا افتراقات را بدست آوریم.

- در بررسی سخنان رهبرمعظم انقلاب با مطالبی مواجه میشویم که یا به عنوان فتوا ذکر شده است (مانند حرمت اهانت به مقدسات اهل سنت) و یا کلیدواژه اصل مطرح شده است (مانند تحریک عواطف مذهبی اهل سنت خطا و گناه است. این را به عنوان یک اصل بپذیرید). فتواها و اصل های این چنینی باید ملاک های اصلی ما در ارزیابی کنشگری هایمان در تعامل با اهل سنت باشد و اساسا اجازه ی اینکه برای این اصل ها قید هایی را ذکر کنیم و برایشان استثناء بیاوریم را نداریم.

- در تحلیل بیانات و مکتوبات حتما باید شرایط اجتماعی-سیاسی زمان طرح آن سخنان و هم چنین مخاطبینش را لحاظ کنید. خیلی وقتها سخنان مطرح شده در یک زمان خاص و ناظر به یک مخاطب مطرح شده است که قابلیت تعمیم به زمان معاصر و برای همه مخاطبین را ندارد و باید در چارچوب مطالعات پژوهشی مورد لحاظ قرار بگیرد، نه اینکه در نسخه پیچیدن برای مشکلات اجتماعی معاصر به آن تمسک کرده و مورد استناد قرار بدهند.

- در بررسی سیره فردی و سلوک اجتماعی رهبری، باید شرایط زمانی و تطور شخصیتی و تجربه ای ایشان را مورد توجه قرار بدهیم و از طرفی ملاک و معیار ارزیابی آن کنشگری را اصول اساسی که خود آن متفکر معتقد است، مد نظر داشته باشیم. در بررسی این قسمت از رفتارهای رهبری نیز باید به منبع نقل شده و هم چنین شرایط تاریخی آن کنشگری نیز توجه لازم داشته باشیم. خیلی اوقات منبع نقل شده بدلیل مشکلاتی قابلیت ارجاع و اطمینان را ندارد.

- خاطرات و نقل قول های دیگران در مورد دیدگاه ها و رفتارهای رهبری در خصوص وحدت از چالشی ترین مباحث میتواند باشد. چرا که اکثر نقل کنندگان، افرادی هستند که کنشگری آنها در خصوص وحدت، مخالف صریح بیانات رهبری است و عمدتا دنبال این هستند که بگویند نظر رهبری در این مساله را فقط ما میدانیم. در حالیکه طبق فرمایشان معظم له، ایشان نظرات خودشان را صریح اعلام میکنند و اگر گفتند رهبری در خفا فلان مطلب را گفتند و نظرشان این است، این مطلب خطاست و مطلقا چنین چیزی وجود ندارد. [2] لازم است مخاطبین و جویندگان نظرات رهبری در شنیدن خاطرات و نقل قول ها، جانب احتیاط را رعایت کرده و با شنیدن هر سخن و مطلبی، احساسی برخورد نکنند و با توجه به سخنان صریح و سیره اجتماعی احراز شده رهبری و همچنین بررسی ناقل قول، به ارزیابی آن سخن بپردازند.

3- آیا ممکن است که آنچه که ما متوجه میشویم با آنچه که رهبری در مساله وحدت اسلامی و یا هر مساله دیگری که توصیه میکنند، متفاوت باشد؟

برخی اوقات ممکن است فهم ما از یک مساله با اظهارات و عملکرد رهبری متفاوت به نظر برسد. در این مواقع لازم است به این نکات توجه کنیم :

- رهبری در جایگاهی قرار دارند که طبیعتا دارای اطلاعات وسیع تر و افق دید بهتری در خیلی از مسائل هستند. لذا امکان اینکه ما بدلیل نداشتن و محدودیت در داشتن برخی اطلاعات، دچار ضعف در توصیف و در نتیجه نقص در تحلیل باشیم، طبیعی است.[3]

- رهبری در خیلی از موارد به اطلاعات و اظهارات متخصصین ارجاع میدهند. اگر در فضای اندیشه ای کاملا با رهبری همراه هستیم اما، نکته ای در خصوص میدان عملیاتی وحدت اسلامی داریم که احتمال میدهیم رهبری از آن مطلع نیستند، خب پس دچار تضاد نشده ایم و بلکه در توصیف میدان دچار تفاوت دیدگاه شده ایم و طبیعتا اینجا دیگر تضاد در اندیشه مطرح نیست و باید به مقایسه و ارزیابی تخصصی داده های میدانی بپردازیم و نتیجه را با ایشان در میان بگذاریم تا به خروجی مناسب برسیم.

- ممکن است افرادی باشند که در لایه و سطح اندیشه ای با رهبری متفاوت فکر کنند. در مواجهه با این افراد نیز نباید انگشت تکفیر، تحقیر و توهین را به سمتشان نشانه برویم. تا زمانی که بحث اندیشه ای باشد از آنها استقبال کرده و به گفتگو می پردازیم اما در لایه عملیاتی و اجتماعی نمی توانیم به هر اندیشه ای که نتوانسته است خودش را در محک تجربه و آزمون قرار بدهد، اطمینان کنیم.

4- بهترین منابع پیشنهادی جهت مطالعه سخنان رهبری پیرامون وحدت اسلامی و تقریب مذاهب عبارتند از :

1- تعاملات مذاهب و ادیان، ج 14 منشور حوزه و روحانیت، علی خراسانی، انتشارات انقلاب اسلامی

2- منشور وحدت در اندیشه امام خامنه ای، امیرحسین محمودی، انتشارات شهود

3- وحدت و همگرایی، علیرضا برازش، انتشارات امیرکبیر

4- امت اسلامی، بازخوانی اندیشه راهبردی رهبرانقلاب درباره وحدت اسلامی، حسن رحیم پور ازغدی، انتشارات انقلاب اسلامی

5- اکسیراعظم، رهیافتی به منظومه فکری رهبرانقلاب درباره اتحاد ملی و انسجام اسلامی، 2ج، انتشارات مرکز پژوهش های صدا و سیما

[1] ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ [حجرات:10]

[2]دیدار دانشجویان 31.5.1389

[3] اختلاف در برخی مساله های بخاطر ضعف اطلاعات یک مساله رایجی است که هرچند نقص علمی است اما ضعف دانشی و یا عیب شخصیتی تلقی نمیشود. مانند ماجرای آیت ا خامنه ای و امام خمینی در مساله احترام اهل سنت به معاویه که در تاریخ 13.12.1370 مطرح کردند.

منبع اخوت / علی اکبری